

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIDAUS KONTROLĖS IR VIDAUS AUDITO ĮSTATYMO NR. IX-1253 PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo Nr. IX-1253 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas) rengimą paskatino Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2017 m. kovo 29 d. valstybinio audito „Ar sudarytos sąlygos viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemai efektyviai veikti“ ataskaitoje Nr. VA-P-50-3-6 pateiktos rekomendacijos tobulinti vidaus kontrolės ir vidaus audito teisinį reglamentavimą nustatant tarptautiniu mastu pripažintos gerosios praktikos rekomenduojamus efektyvios viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemos principus, nurodant sistemos elementus, paskiriant instituciją, atsakingą už metodinį vadovavimą visai vidaus kontrolės sistemai ir jos priežiūrą, įpareigojant institucijų vadovus parinkti vidaus kontrolės politiką, atlikti sistemos analizę ir deklaruoti priimtą atsakomybę už sistemos kūrimą ir tobulinimą.

Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo Nr. IX-1253 2, 3, 6, 10 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIP-1465 2017 m. gruodžio 7 d. buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui. Seimas 2018 m. gegužės 8 d. šį projektą grąžino iniciatoriams tobulinti (2018 m. gegužės 8 d. rytinio posėdžio protokolas Nr. SPP-166) pagal Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto (kaip pagrindinio komiteto) pateiktus siūlymus.

Nauja įstatymo projekto redakcija parengta atsižvelgiant į Seimo Audito komiteto 2018 m. balandžio 25 d. išvadoje Nr. 141-P-11 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo Nr. IX-1253 2, 3, 6, 10 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (XIIIP-1465)“ pateiktą pasiūlymą iš esmės spręsti vidaus kontrolės mechanizmo reglamentavimą viešajame sektoriuje išdėstant įstatymą nauja redakcija.

Įstatymo projekto tikslas – patobulinti viešojo sektoriaus vidaus kontrolės ir vidaus audito teisinį reglamentavimą taip, kad jis atitiktų tarptautiniu mastu pripažintą gerąją praktiką (Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gaires ir Tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus) ir sudarytų sąlygas efektyviai vidaus kontrolei viešajame sektoriuje veikti. Pagrindiniai įstatymo projekto uždaviniai šiam tikslui pasiekti:

1) siekiant, kad Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas (toliau – VKVA įstatymas arba įstatymas) būtų taikomas visiems viešiesiems juridiniams asmenims – viešojo sektoriaus subjektams ir valstybės bei savivaldybių įmonėms (toliau – viešieji juridiniai asmenys) (nes pagal šiuo metu galiojantį įstatymą ne visiems viešojo sektoriaus subjektams taikomos jo nuostatos), peržiūrėti įstatymo taikymo sritį;

2) siekiant sukurti pagrindą viešiesiems juridiniams asmenims kurti, palaikyti ir tobulinti vidaus kontrolę, atitinkančią tarptautinę gerąją praktiką, reglamentuoti vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje mechanizmą, skatinantį viešąjį juridinį asmenį valdyti riziką ir siekti geriausio rezultato, panaudojant turimus išteklius;

3) siekiant paskirti vieną instituciją, atsakingą už visos vidaus kontrolės reikalavimų nustatymą, metodinį vadovavimą ir priežiūrą viešajame sektoriuje, peržiūrėti Lietuvos Respublikos finansų ministerijos kompetenciją šiose srityse;

4) siekiant, kad vidaus auditas būtų atliekamas visame viešajame sektoriuje, o savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija sprendimą dėl vidaus audito atlikimo viešajame juridiniame asmenyje priimtų atsižvelgdama ne į pareigybių skaičių (nes jis objektyviai nerodo būtinumo viešajam juridiniam asmeniui turėti atskirą vidaus audito padalinį), o į viešojo juridinio asmens organizacinę struktūrą, atliekamų funkcijų apimtį, svarbą, pavaldžių viešųjų juridinių

asmenų skaičių ir kitus veiklos ypatumus, peržiūrėti vidaus audito tarnybų steigimą viešajame sektoriuje, taip pat nurodyti vidaus audito tarnybos indėlį vertinant vidaus kontrolę viešajame juridiniame asmenyje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijavo Valstybės kontrolė, Seimo Audito komitetas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, parengė Finansų ministerijos Vidaus audito ir kontrolės metodologijos grupės (vadovas D. Matusevičius) vyriausiosios specialistės Inesa Šumskienė, tel. 239 0113, ir Lina Navickaitė, tel. 239 0185.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Teisinių santykių reguliavimo aiškinimas teikiamas nuosekliai pagal kiekvieną įstatymo projekto uždavinį:

1) Pagal šiuo metu galiojančią VKVA įstatymo redakciją įstatymas taikomas viešiesiems juridiniams asmenims, kurie valdo, naudoja valstybės ir savivaldybės turtą ir juo disponuoja (patikėjimo teise). Įstatymas taip pat taikomas valstybės ir savivaldybės įmonėms, kurios valstybės ir savivaldybės turtą valdo patikėjimo teise. Tačiau, nuo 2015 metų prasidėjus valstybės nekilnojamojo turto reformai (t. y. centralizuotą valstybės nekilnojamojo turto valdymą perduodant centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui VĮ Turto bankui), susiaurėjo įstatymo taikymo sritis. Be to, kaip atkreipė dėmesį Valstybės kontrolė, ateityje gali kilti neaiškumų dėl įstatymo taikymo viešosioms įstaigoms (pavyzdžiui, valstybiniams universitetams, į kuriuos investuotas valstybinis turtas tampa nuosavu turtu). Įstatymo taikymo sritis nėra susieta su Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme nurodytu viešojo sektoriaus subjektų (įskaitant ir viešąsias įstaigas) sąrašu, pagal kurį sudaromas nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys.

2) Šiuo metu galiojančios VKVA įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatos reglamentuoja tik dalį vidaus kontrolės, t. y. nustato vidaus kontrolės tikslus, finansų kontrolės ir vidaus audito funkcionavimo viešajame juridiniame asmenyje teisinius pagrindus. Tačiau to nepakanka viešiesiems juridiniams asmenims siekiant įsidięgti efektyvią vidaus kontrolę, atitinkančią tarptautinę gerąją praktiką. Teisinis reguliavimas detalai neapima esminių vidaus kontrolės principų, svarbių vidaus kontrolės elementų: kontrolės aplinkos, rizikos vertinimo, informavimo ir komunikacijos, kontrolės veiklą sudaro tik finansų kontrolė, o stebėseną – tik vidaus auditas. Taip pat nėra nustatytos vidaus kontrolės dalyvių pareigos ir atsakomybė (pagal „Trijų gynybos linijų modelį“^{*}). Pagal VKVA įstatymo 10 straipsnio 5 punkto nuostatas viešųjų juridinių asmenų vadovai įpareigoti atsiskaityti tik už dalį vidaus kontrolės – finansų kontrolę, nors jie atsako už visos efektyvios vidaus kontrolės viešajame juridiniame asmenyje sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą (įstatymo 10 straipsnio 1 punktas).

3) Lietuvos Respublikos teisės aktais nėra paskirta institucija, kuri būtų atsakinga už visos vidaus kontrolės reikalavimų nustatymą, tobulinimą ir įgyvendinimo priežiūrą bei metodinį vadovavimą. VKVA įstatymu Finansų ministerijai priskirta metodiškai vadovauti tik finansų kontrolės ir vidaus audito klausimais. 2014 metais iš Finansų ministerijos, Valstybės kontrolės, Savivaldybių kontrolierių asociacijos, Vidaus auditorių asociacijos ir Lietuvos auditorių rūmų atstovų sudaryta darbo grupė skirtingų audito grandžių naudojamoms viešojo sektoriaus subjektų vidaus kontrolės vertinimo metodikoms peržiūrėti ir palyginti pagal INTOSAI viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gaires ir Tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus parengė Rekomendacines vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gaires

^{*} Angl. „*The Three Lines of Defense in Effective Risk Management and Control*“, Vidaus auditorių institutas, 2013 m.

viešojo sektoriaus subjektams, tačiau iki šiol efektyvios vidaus kontrolės diegimas viešajame sektoriuje nėra koordinuotas ir reglamentuotas.

4) Įstatyme nustatytas vidaus audito tarnybos steigimo viešajame juridiniame asmenyje (išskyrus 6 straipsnio 1 dalyje nurodytus viešuosius juridinius asmenis) kriterijus – 200 pareigybių, įskaitant viešajam juridiniam asmeniui pavaldžių ir jo valdymo sričiai priskirtų viešųjų juridinių asmenų patvirtintas pareigybes, – buvo aktualus vidaus audito sistemos viešajame sektoriuje kūrimo pradžioje, kai dar nebuvo Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo. Tačiau šiandien minėtas kriterijus nėra pakankama sąlyga steigti vidaus audito tarnybą, nes, kaip savo išvadoje pažymėjo Seimo Audito komitetas, vidaus kontrolės sudėtingumą lemia ne tik žmogiškieji ištekliai, bet ir viešojo juridinio asmens vykdomos veiklos ar viešojo sektoriaus teikiamos paslaugos, jų pobūdis, organizacinė struktūra, funkcijų ir atsakomybių pasiskirstymas ir pan. Taip pat Valstybės kontrolė savo ataskaitoje pažymėjo, kad įstatymo reikalavimas steigti vidaus audito tarnybą atsižvelgiant į pareigybių skaičių nesudaro pagrindo sistemingai ir visapusei vidaus audito veiklai, todėl kai kuriais atvejais išskaidomi finansiniai, žmogiškieji ištekliai, kompetencija.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

1) Įstatymo projektu siūloma įstatymo taikymo sritį susieti su Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme apibrėžtu viešojo sektoriaus subjektų sąrašu, pagal kurį sudaromas nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys, parodantis viešojo sektoriaus finansinę būklę, veiklos rezultatus, grynojo turto pokyčius ir pinigų srautus, ir kuris, manytina, labiausiai atitinka subjektų, kuriems turėtų būti taikomos VKVA įstatymo nuostatos, visumą. Be to, siūloma įstatymą taikyti viešojo juridinio asmens statusą (pagal Civilinio kodekso 2.33 ir 2.34 straipsnių nuostatas) turintiems viešojo sektoriaus subjektams, t. y. įstatymas būtų netaikomas *išteklių fondams, mokesčių fondams ir fondų fondams*. Tokiu būdu VKVA įstatymas būtų taikomas viešiesiems juridiniams asmenims, kurie pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 2 straipsnio 22 dalį yra viešojo sektoriaus subjektai (įskaitant ir viešąsias įstaigas). Pagal naujai siūlomą teisinį reguliavimą įstatymo taikymo sritis prasiplėstų apie 340 viešųjų įstaigų – šis skaičius gali kisti dėl šiuo metu vykstančio viešojo sektoriaus sistemos tobulinimo.

Valstybės ir savivaldybių įmonės nėra priskiriamos viešojo sektoriaus subjektams, tačiau, siekiant efektyvesnės valstybės (savivaldybių) turto kontrolės (nes valstybės ir savivaldybės įmonės valdo, naudoja valstybės (savivaldybės) turtą patikėjimo teise ir juo disponuoja) ir jose tinkamai vykdomos vidaus kontrolės ir vidaus audito veiklos, siūloma VKVA įstatymo nuostatas kitiems viešiesiems juridiniams asmenims, kurie nėra viešojo sektoriaus subjektai, taikyti tiek, kiek jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatyta pareiga įgyvendinti vidaus kontrolę ir atlikti vidaus auditą.

Atsižvelgiant į tai, kad Vietos savivaldos įstatyme detalizuoti centralizuotų vidaus audito tarnybų steigimo, atskaitingumo, veiklos nepriklausomumo, ataskaitų teikimo, audituojamų subjektų, veiklos koordinavimo klausimai pagal savivaldos specifiką (t. y. struktūrą), įstatymo projekte siūloma nurodyti, kad savivaldybių centralizuoto vidaus audito tarnybų veiklai VKVA įstatymas būtų taikomas tiek, kiek nereglamentuoja Vietos savivaldos įstatymas, t. y. būtų taikomos nuostatos dėl bendrų vidaus audito veiklos klausimų (tikslų, uždavinių, dalyvių kompetencijos ir kt.).

Įstatymo projektą siūloma papildyti naujomis „audituojamo subjekto“, „viešojo juridinio asmens rizikos“, „viešojo juridinio asmens rizikos valdymo“ ir „viešojo juridinio asmens rizikos veiksnių“ sąvokomis, kurios iki šiol buvo nustatytos VKVA įstatymo įgyvendinamajame teisės akte (Pavyzdinėje vidaus audito metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 1K-117 „Dėl Pavyzdinės vidaus audito metodikos, Vidaus auditorių profesinės etikos taisyklių ir Vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenų patvirtinimo“). Kitos sąvokų apibrėžtys patikslintos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos viešojo administravimo

įstatymo („vidaus audito tarnyba“, „centralizuoto vidaus audito tarnyba“), tarptautinių vidaus audito profesinės praktikos standartų („vidaus auditas“, „pažangos stebėjimas“), INTOSAI viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairių („vidaus kontrolė“) nuostatas ir teisės specialistų bei kalbos redaktorių pastabas.

2) Nauju teisiniu reguliavimu pagal INTOSAI viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gaires siūloma plačiau reglamentuoti vidaus kontrolės mechanizmą nurodant, kad vidaus kontrolė turi būti pritaikyta kiekvienam viešajam juridiniam asmeniui pagal jo veiklos ypatumus, įgyvendinama laikantis vidaus kontrolės principų, sudaryta iš penkių tarpusavyje susijusių vidaus kontrolės elementų, integruota į jo veiklą, įgyvendinama visų vidaus kontrolės dalyvių, nuolat tobulinama ir prisitaikanti prie pokyčių. Įstatymo projekto „vidaus kontrolės“ skirsnį taip pat siūloma papildyti vidaus kontrolės principais (tinkamumo, efektyvumo, rezultatyvumo, optimalumo, dinamiškumo, nenutrūkstamo funkcionavimo), vidaus kontrolės elementais (kontrolės aplinka, rizikos vertinimu, kontrolės veikla, informavimu ir komunikacija, stebėseną) ir jiems keliamais tikslais.

Vidaus kontrolės dalyviai yra viešojo juridinio asmens vadovas, darbuotojai, prižiūrintys vidaus kontrolės įgyvendinimą viešajame juridiniame asmenyje, ir vidaus auditoriai. Pagal gerąją praktiką vidaus kontrolės dalyvių pareigos ir atsakomybė turi būti aiškiai atskirtos. Įstatymo projekte tai siūloma reglamentuoti panaudojant „Trijų gynybos linijų modelį“, kuris numato pareigų pasidalijimą tarp vadovo, darbuotojų ir vidaus auditorių. Viešojo juridinio asmens vadovas yra pats svarbiausias vidaus kontrolės dalyvis, nes diegia vidaus kontrolę ir prisiima atsakomybę už ją (įstatymo projekte siūloma nustatyti vadovo atsakomybę už vidaus kontrolės sukūrimą, jos įgyvendinimą ir tobulinimą, vidaus kontrolės politikos nustatymą, vidaus kontrolės analizės atlikimą ir metinės vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje ataskaitos (toliau – metinė ataskaita) rengimą ir teikimą). Siekiant palaikyti ir didinti pasitikėjimą viešojo juridinio asmens veikla, metinėje ataskaitoje (ataskaitos formą planuojama nustatyti įstatymo įgyvendinamajame teisės akte) kartu bus teikiamas viešojo juridinio asmens vadovo priimtų atsakomybės dėl vidaus kontrolės įgyvendinimo ir tobulinimo viešajame juridiniame asmenyje patikinimas. Labai svarbus vadovo bendravimas su kitais darbuotojais, kuriuos jis paskiria prižiūrėti vidaus kontrolės įgyvendinimą viešajame juridiniame asmenyje, apie rezultatus informuojant vadovą. Vidaus auditorių indėlis vertinant vidaus kontrolę viešajame juridiniame asmenyje atskleidžiamas pagal „trečią gynybos liniją“, kai vidaus auditoriai, atlikdami nepriklausomą ir objektyvią tyrimo, vertinimo ir konsultavimo veiklą, teikia vadovui patikinimą dėl efektyvios vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje ir padeda ją tobulinti.

Panaikinus VKVA įstatymo 4 straipsnį „Finansų kontrolė“ (nes finansų kontrolė suprantama kaip sudėtinė vidaus kontrolės dalis, o reikalavimai jai buvo reglamentuoti įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose), nurodomos sąsajos (4 straipsnio 3 dalis) su kitais teisės aktais: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 470 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo įgyvendinimo ir vidaus audito tarnybos pavyzdinių nuostatų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 488 „Dėl Centralizuoto viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. 1K-123 „Dėl Minimalių finansų kontrolės reikalavimų patvirtinimo“ (šiuo įsakymu patvirtinti reikalavimai bus keičiami vidaus kontrolės reikalavimais) ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. 1K-170 „Dėl Viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos organizavimo taisyklių patvirtinimo“.

Atsižvelgiant į tai, kad įstatyme nepakankamai reglamentuota viešojo juridinio asmens vadovo atsakomybė už vidaus kontrolės politikos parinkimą, vidaus kontrolės kūrimą ir tobulinimą, siūloma įstatymo projektą papildyti nuostatomis, įpareigojančiomis viešojo juridinio asmens vadovą nustatyti vidaus kontrolės politiką, kurios turinį ir vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje tvarką (pagal įstatymo projekto 4 straipsnio nuostatas) nustatys Vyriausybė ar

jos įgaliota institucija, ir kiekvienais metais (siūloma iki kiekvienų metų kovo 1 dienos) Vyriausybės arba jos įgalios institucijos nustatyta tvarka teikti metinę ataskaitą. Metinės ataskaitos pagrindas – viešojo juridinio asmens vadovo atsiskaitymas už nustatytą vidaus kontrolės tikslų įgyvendinimą viešajame juridiniame asmenyje per metus, atlikus vidaus kontrolės analizę, apimančią visus vidaus kontrolės elementus. Metinė ataskaita – išplėsta finansų kontrolės būklės ataskaita, kurią pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą (VKVA įstatymo 10 straipsnio 5 punktą) viešojo juridinio asmens vadovas kasmet rengia ir teikia Finansų ministerijai (finansų ministras 2004 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. 1K-004 patvirtino Finansų kontrolės būklės ataskaitos formą). Pagal naujai siūlomą teisinį reguliavimą viešųjų juridinių asmenų vadovai būtų įpareigoti kasmet atsiskaityti ne už dalį vidaus kontrolės (finansų kontrolę), bet už visos vidaus kontrolės viešajame juridiniame asmenyje įgyvendinimą (įstatymo projekto 7 straipsnio 2 dalies 3 punktas).

3) Institucija, atsakinga už metodinį vadovavimą vidaus kontrolės klausimais, siūloma paskirti Finansų ministeriją, kuri, atsižvelgdama į tarptautinę gerąją vidaus kontrolės ir vidaus audito praktiką, taip pat rengtų viešųjų juridinių asmenų vidaus kontrolę ir vidaus auditą reglamentuojančius teisės aktus, analizuotų ir vertintų vidaus audito tarnybų veiklą ir vidaus kontrolės įgyvendinimą viešuosiuose juridiniuose asmenyse ir kiekvienais metais (siūloma nustatyti, kad iki rugpjūčio 1 dienos) rengtų ir teiktų Vyriausybei ir Seimo Audito komitetui metinę viešųjų juridinių asmenų vidaus kontrolės įgyvendinimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse ir vidaus audito tarnybų veiklos ataskaitą. Finansų ministerija, metodiškai vadovaudama vidaus kontrolės ir vidaus audito srityse, rengtų metodines rekomendacijas, pavyzdines formas, vykdytų gerosios praktikos sklaidą, koordinuotų kvalifikacijos tobulinimą (t. y. pagal metinėse ataskaitose, elektroniniuose forumuose pateiktą informaciją nustatytų aktualias kvalifikacijos tobulinimo temas, prireikus bendradarbiautų su mokymo organizatoriais, universitetais (vykdančiais neformaliojo švietimo programas) ir pan.), konsultuotų vidaus kontrolės ir vidaus audito klausimais.

4) Įstatymo projektu siūloma peržiūrėti vidaus audito tarnybų steigimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse pagrindus. Įstatymo projekto 9 straipsnio 1 dalyje siūloma nurodytiems viešiesiems juridiniams asmenims (kaip nustatyta galiojančioje įstatymo redakcijoje – Respublikos Prezidento kanceliarijai, Seimo kanceliarijai, Vyriausybės kanceliarijai; papildant sąrašą ir šioms institucijoms: Nacionalinei teismų administracijai, prokuratūrai, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Valstybės saugumo departamentui, Valstybės kontrolei ir valstybiniais universitetams), atsižvelgiant į jų funkcijų svarbą valstybei ir jų veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, nustatyti prievolę steigti vidaus audito tarnybą. Pažymėtina, kad įstatymo projekto 9 straipsnio 1 dalyje nurodytuose viešuosiuose juridiniuose asmenyse pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą vidaus audito tarnybos yra įsteigtos ir funkcionuoja. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymą mokslo ir studijų institucijos – aukštosios mokyklos (universitetai ir kolegijos) – turi autonomiją, apimančią akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademinė laisve, t. y. valstybiniai universitetai steigiami Seimo ir jie veikia pagal Seimo tvirtinamą statutą, kuris yra jų steigimo dokumentas ir kuriuo jie vadovaujasi savo veikloje, o valstybiniai mokslinių tyrimų institutai ir valstybinės kolegijos steigiamos Vyriausybės. Pagal naujai siūlomą teisinį reguliavimą valstybiniuose universitetuose liktų įsteigtos vidaus audito tarnybos, valstybinių kolegijų vidaus auditą atliktų Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos centralizuoto vidaus audito tarnyba, o valstybiniuose mokslinių tyrimų institutuose vidaus auditas veiktų pagal įstatymo projekto 9 straipsnio 4 dalies nuostatas.

Įvertinus Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 22 d. pasitarimo metu priimtus sprendimus (Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 22 d. pasitarimo protokolas Nr. 38) dėl vidaus audito funkcijos efektyvumo didinimo, įstatymo projekto 9 straipsnio 2 dalyje numatoma, kad ministerijose būtų įsteigtos centralizuoto vidaus audito tarnybos. Tam tikrais atvejais numatoma galimybė ministrai pavestoj valdymo srityje veikiančiame viešajame juridiniame asmenyje ministro sprendimu steigti

vidaus audito tarnybą, atsižvelgiant į viešojo juridinio asmens veiklos specifiką: organizacinę struktūrą, atliekamų funkcijų apimtį, svarbą, pavaldžių viešųjų juridinių asmenų skaičių ir kita.

Savivaldybėse, kaip nustatyta šiuo metu galiojančioje įstatymo redakcijoje, turi būti įsteigtos centralizuoto vidaus audito tarnybos.

Galiojančiame VKVA įstatyme nėra aiškiai nustatyta, kokių viešųjų juridinių asmenų vidaus audito tarnybos turėtų atlikti viešųjų juridinių asmenų, kuriuose savininko teises ir pareigas įgyvendina Seimas arba Vyriausybė, vidaus auditą. Įstatymo projekto 9 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad šiuo atveju sprendimą priimtų atitinkamai Seimas arba Vyriausybė.

Atlikus šiuos pakeitimus, savininko teises ir pareigas įgyvendinantiems viešiesiems juridiniams asmenims atsirastų galimybė efektyviau vykdyti pareigą jiems pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose viešuosiuose juridiniuose asmenyse vidaus audito funkcijos atlikimą organizuoti tokiu būdu, kad būtų užtikrintas efektyviausias mokesčių mokėtojų lėšų panaudojimas institucijų ir įstaigų veiklai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Kriminogeninei situacijai priimtas įstatymas reikšmingos įtakos neturės. Priimtas įstatymas sustiprins viešojo sektoriaus vidaus kontrolę, tai turės teigiamą įtaką korupcijos rizikos, kaip ir kitų rizikos veiksnių, valdymui.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai tiesioginės įtakos neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą keisti ar panaikinti kitų įstatymų nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymo projektą, ne vėliau kaip iki 2019 m. spalio 31 d. būtina, atsižvelgiant į įstatymo projekto nuostatas, parengti šių teisės aktų pakeitimus:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“;

2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 8 d. nutarimo Nr. 1088 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“;

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 470 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo įgyvendinimo ir Vidaus audito tarnybos pavyzdinių nuostatų patvirtinimo“;

4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimo Nr. 1568 „Dėl vidaus audito atlikimo“;

5) Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. gegužės 2 d. įsakymo Nr. 1K-117 „Dėl Pavyzdinės vidaus audito metodikos, Vidaus auditorių profesinės etikos taisyklių ir Vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenų patvirtinimo“;

6) Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. 1K-353 „Dėl Viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

7) Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. gegužės 8 d. įsakymo Nr. 1K-123 „Dėl Minimalių finansų kontrolės reikalavimų patvirtinimo“;

8) Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 7 d. įsakymo Nr. 1K-004 „Dėl Finansų kontrolės būklės ataskaitos formos patvirtinimo“.

Iki įstatymo įsigaliojimo (siūloma įsigaliojimo data – 2019 m. lapkričio 1 d.) Vyriausybė arba jos įgaliota institucija turėtų nustatyti vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje tvarką ir viešojo juridinio asmens vidaus kontrolės politikos turinį.

Iki įstatymo įsigaliojimo Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turės nustatyti metinės vidaus audito tarnybos veiklos ataskaitos rengimo ir teikimo tvarką.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomo valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų poreikio nenumatoma.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Centralizuoto vidaus audito tarnyba“, „vidaus auditas“, „vidaus audito tarnyba“, „vidaus kontrolė“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Finansų ministerija
Vilijus Sapokas
2019-02-28